

NOU 2024: 13 Lov og frihet - hørings svar fra Skien kommune

Arbeids- og inkluderingsdepartementet har sendt NOU 2024: 13 Lov og frihet - Negativ sosial kontroll, æresmotivert vold, tvangsekteskap, kjønnslemlestelse, psykisk vold og ufrivillig utenlandsopphold - juridiske problemstillinger og forslag til regelverksendringer på offentlig høring. Dette er Skien kommunes hørings svar.

Skien kommune anerkjenner at lovutvalget har gjennomført en grundig og faglig god utredning med høy kvalitet i arbeidet med NOU 2024: 13 Lov og frihet.

Skien kommune verdsetter at lovutvalget fremholder at de gjennomgående har lagt vekt på å styrke rettsvernet til barn og unge som er utsatt for negativ sosial kontroll, æresmotivert vold, tvangsekteskap, kjønnslemlestelse, psykisk vold og ufrivillig utenlandsopphold. Kommunen støtter at mange av utvalgets forslag innebærer en tydeliggjøring av gjeldende rett og synliggjøring av barns selvstendige rettigheter i lovgivningen.

Skien kommune støtter i all hovedsak innholdet og forslagene i utredningen, men velger å kommentere på utvalgte deler av utredningen:

Kapittel 10 Æresmotiv som straffskjerpene moment

Skien kommune erfarer tendenser til at æresbegrepet blir brukt som begrunnelse for voldsutøvelse blant unge, uavhengig av nasjonalitet og kultur. Kommunen støtter derfor utvalgets vurdering om behovet for en skjerping av lovverket og innlemming av æresmotiv som straffskjerpene omstendighet i straffeloven. Utvalgets vurdering om at dette kan ha preventiv effekt støttes også.

Kapittel 20: Negativ sosial kontroll, foreldreansvaret og barns rettigheter

Skien kommune mener at utvalget gir en nyansert beskrivelse av forholdet mellom foreldres rett og plikt til å veilede og å sette rammer for barn og unge, og barn og unges rett til å bli hørt og å ha selvbestemmelse i tråd med alder og utvikling. Utvalget slår fast at foreldre også har rett til å oppdra sine barn i tråd med kulturell bakgrunn og religiøs overbevisning. Hva som er til barnets beste vil alltid være en overordnet vurdering i og med at foreldreansvaret skal utøves ut fra barnets interesser og behov.

Kommunen støtter dermed utvalgets flertall i at eksisterende rettigheter om barnets medvirknings- og selvbestemmelsesrett vil være tilstrekkelig - og bedre - enn å innføre begrepet negativ sosial kontroll i lovverket.

Skien kommune støtter utvalgets syn på at negativ sosial kontroll må vurderes opp mot i hvilken grad disse retter blir ivaretatt heller enn å innføre et såpass uklart begrep som «negativ sosial kontroll» i lovverket.

Kapittel 22 Barneverntjenestens undersøkelser og risikovurderinger

Utvalget foreslår å lovfeste en risikovurdering før foreldre involveres og informeres når barna kan være utsatt for vold eller negativ sosial kontroll. Dette gjøres i stor grad allerede, men slik det er formulert vil det gi barneverntjenesten en større mulighet til å snakke med barn uten at barnas forklaring blir preget av press fra foreldrene.

Kapittel 23 Tiltak etter barnevernloven

Det er nødvendig å løfte fram temaet om negativ sosial kontroll i barnevernstjenestens vurdering av om det er behov for å iverksette frivillige hjelpetiltak eller omsorgsovertakelse. Skien kommune støtter utvalgets flertall i at begrepet negativ sosial kontroll ikke er egnet for lovregulering, særlig i tilfeller som pålegger plikter eller innebærer tvangsinngrep overfor borgerne. Selv om dette er viktig, vil det likevel være uheldig å innta et så upresist begrep som negativ sosial kontroll i barnevernslovgivningen.

Kommunen støtter også forslaget knyttet til endring av barnevernlovens § 5.1 *Vedtak om omsorgsovertakelse* der det spesifiseres at mishandling gjelder både fysisk og psykisk mishandling.

Kapittel 24 Andre anbefalinger – ettervern, risikovurdering mv.

Utvalgets forslag til endring i barnevernloven §1-3: Skien kommune støtter utvalgets presisering av barnets beste gjennom innføring av en momentliste som ikke er uttømmende.

Kapittel 25 Om aktørene i hjelpeapparatet

Utvalget peker på at skolen er en av de aktørene som har best forutsetninger for å fange opp risiko for ufrivillig utenlandsopphold, dette støttes.

På side 321 står det at dersom skolen er kjent med at et barn befinner seg i utlandet og det er fare for at vedkommende er etterlatt mot sin vilje, og i en situasjon der foreldrene eller andre omsorgspersoner ikke ivaretar omsorgen for barnet, bør skolen ved rektor varsle barnevernstjenesten og politiet.

Skien kommune ønsker å understreke at ved bekymring så **skal** rektor varsle barnevernstjenesten og politiet, i motsetning til **bør** slik utvalget vurderer. Kommunen vil i tillegg påpeke at andre aktører med kjennskap til denne typen bekymringer er tilsvarende forpliktet til å melde (i henhold til avvergingsplikt (kapittel 35) og meldeplikt (kapittel 36)).

Kapittel 37 Informasjonsdeling ved utstedelse, nektelse og tilbakekall av pass og andre reisedokumenter

Skien kommune støtter forslaget om at det innføres en underretningsplikt til barnevernstjenesten når utlendingsmyndighetene nekter eller tilbakekaller reisebevis for flyktninger og utlendingspass til barn fordi det er grunn til å tro at barnet vil bli utsatt for straffbare forhold i utlandet eller forhold der som kan medføre fare for liv eller helse.

Tilsvarende støtter kommunen forslaget om å innføre en underretningsplikt fra utenriksstasjonen til barnevernstjenesten dersom utenriksstasjonen utsteder reisedokumenter til barn uten foreldrenes samtykke på grunn av fare for barnets liv eller helse. Begge disse forslagene vil innebære at barneverntjenesten vil være i stand til å identifisere barn med særlige behov og undersøke behovet for hjelpetiltak.